

REDACTIUNEA,
Administrațiunea și Tipografia
Brașov, piața mare nr. 30.
Scrisorile nefrancate nu se
primesc.
Manuscrisele nu se returnează.
INSERATE
se primesc la Administrațiunea în
Brașov și la următoarele
BIROURI DE ANUNȚURI:
în Viena: la M. Dukas Nachst.,
Nux. Angenfeld & Emeric Les-
ner., Heinrich Schalek, A. Op-
pelik Nachst., Anton Oppelik.
în Budapesta: la A. V. Gold-
berger, Ekstein Bernat, Iuliu
Leopold (VII. Erzsébet-körút).
PREȚUL INSERȚIUNILOR: o se-
rie garmond pe o colônă 10
bani pentru o publicație. Pu-
blicități mai dese după tarife
și învoială. — **RECLAMER** pe
pagina 8-a o seriă 20 bani

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANUL LXVII.

„GAZETA“ iese în de-care zi.
Abonamente pentru Anstio-Ungarik.
Pe un an 24 cor., pe șase luni
12 cor., pe trei luni 6 cor.
M-rii de Duminică 4 cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
M-rii de Duminică 8 fr. pe an.
Se primumără la toate ofi-
ciile postale din țară și din
afară și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov
Administrațiunea, Piața mare,
Târgul Inului Nr. 80. etagiu
I. Pe un an 20 cor., pe șase
luni 10 cor., pe trei luni 5 cor.
Cu dâsul în casă: Pe un an
24 cor., pe șase luni 12 cor.,
pe trei luni 6 cor. — Un aso-
npliar 10 bani. — Atât abona-
mentele cât și inserțiunile
sunt a se plăti înainte.

Nr. 112.

Brașov, Sâmbătă-Duminică 23 Maiu (5 Iunie).

1904.

„Oláh“ și „román“.

Scim, că Metropolitul bisericii române gr. or. din Transilvania și Ungaria în vorbirea sa, ținută în ancheta ministerială dela 27 a lunii trecute, a arătat, că motivarea proiectului de lege relativ la revizuirea legilor școlare ne numesce pe noi Români consecuent „Valahii“, deși legile din vigore cunosc numai popor „román“ („román“) și nu popor „valah“ („oláh“). Metropolitul a adăus, că acesta este o abatere dela usul sancționat prin lege și deci ar pute produce ușor neînțelegeri.

Cuvântul „valah“ — a spus-o și înaltul prelat — nu ne supără, numai amintita „abatere dela usul sancționat prin lege“ de n'ar nasce neînțelegeri și îngrijiri.

Cu totă lămurirea acesta, numai cei ce cunosc bine istoria patriei noastre de o jumătate și mai bine de veac încóce, și cunosc în deosebi desvoltarea interioară politică în acest interval, vor înțelege pe deplin noima acelei juste observări, ce conține o avertisare tot atât de îndreptățită a celor dela putere.

Nu numai legile în vigore, în special legea, care stabilește aședămintele constituționale ale bisericii greco-orientale ca biserică română, der și pressa maghiară și, putem susține, până la un punct ore care chiar și opiniunea publică maghiară din țară a adoptat din anii 1860 încóce cu încetul usul de a nu mai dice „valah“ (oláh), ci român (román), ori de câte-ori venea vorba de poporul român și de instituțiunile sale și, putem adauge, că și până în ziua de ađi usul acesta se susține încă în parte.

Nu au vedut Românii noștri nici-odată o dejosire în cuvântul „valah“. Acesta e adevărat. Tot așa de adevărat e însă, că el le aduce și le aduce aminte de acele amare și rușinoase vremi, când în legile de mai înainte de 1848 „Valahii“ erau declarați numai de „națiune tolerată de ađi pe mâne“ și prin dispozițiile lor neomenóse erau la culme dejositi și batjocuriti.

Imprejurarea acesta, pe lângă conștiința redesteptată a origini lor romane, a contribuit fără îndoială ca Românii noștri, schimbându-se vremurile și intrând și ei în șirul națiunilor, cari reclamau libertatea și drepturile ce li-se cuvin, să dorască și să cêră ca să fie numiti așa cum se numesc, și s'au numit în tot-deuna ei înșii pe sine: Români er nu „Valahii“.

Cine, din cei ce cunosc istoria patriei noastre, nu numai din cărțile și manualele maghiare, nu scie că încă înainte cu 57 de ani fostul Metropolit, pe atunci iucă Vicar, Ales. St. Șuluțiu, a făcut un amendament la punctul I al postulatelor Românilor întruniți pe „Câmpul Libertății“, care dicea: „că de aici înainte în lucrările legale ale celorlalte națiuni transilvane și în limbile lor Români

să se numescă Români, er nu Oláh și Walach“.

Și în adevăr, cererea de atunci a Românilor a și fost cu timpul tot mai mult respectată atât de Maghiari cât și de Sași și, putem dice, că acesta au adus-o cu sine împrejurările. Maghiarii după esperiențele triste din anii turburării au început să-și mai ia pe semă, și, fiind-că schimbarea numirei de „oláh“ în „román“ nu-i costa decât numai puțină abnegare de sine morală, ei, cari prin anii șese-deci umblau să-i îmbuneze pe Români cu o purtare mai politicosă, cu frase bombastice de „frățietate“ și cu promisiuni frumoase, începură să le dică „román“.

Astfel numirea acesta se încetățeni și rămase în us și în periodul dinainte de 1879, când încă politica de naționalitate a guvernelor unguresci nu-și pusese ca țintă maghiarizarea cu forța, ci vré să lase popórele nemaghiare să mai rêsufle și ele cel puțin pe terenul bisericesc și școlar.

În periodul acesta s'a adus și legea, prin care s'a întărit „statutul organic“ al bisericii române greco-orientale, în care se vorbește clar și limpede de „poporul român“ ce se ține de acesta lege.

Dela inaugurarea politice de maghiarizare forțată, ce s'a început cu legea școlară dela 1879 și s'a continuat cu înființarea Kulturregleturilor și Kișdedovurilor și cu măsurile luate în urmă, au reintrat adversarii noștri în vechiul lor obicei de a ne numi „Oláh“ (Valah). Le era mai îndemnată să ne injure și insulte cu acesta numire din timpurile de servitute, decât cu numirea de laudă și de speranță într'o sorțe mai bună și mai demnă: „román“.

În momentele de față, când se pregătesce a doua cruciadă pentru nimicirea școlilor naționalităților, nu ni-se pare nici-decum surprindător, că între o semă dintre Ungurii din Ardeal, cei mai mari dușmani ai desvoltării noastre naționale, din totă vorbirea Metropolitului Mețianu a produs cel mai mare resens, cea mai mare indignare pasagiul acela, în care reclamă pe legiuitul „román“, față cu ilegalul și reacționarul „oláh“.

Sf. Sinod al României și Patriarhatul. Rêsponsul sfântului Sinod al României la rêsisórea Patriarhatului din Constantinopol în cestiunea arhierelui Ghenadie, care visitase săptămânile trecute mai multe comune românesci din Macedonia, a fost transmis la Constantinopol. Sinodul constată, că arhierul Ghenadie s'a dus la Monastir din propria lui inițiativă. Rêsponsul Sinodului României exprimă dorința menținerii mai departe a raporturilor cu biserică grecoască și tot de-odată speranța, că dorințele Românilor din Macedonia, în cestiunea religioasă, vor fi îndeplinite.

Pe de altă parte se telegrafază din Constantinopol, că Patriarhatul a făcut reprezentanții la Yldiz-Kioşk și la Pórtă, plângându-se de complementa Porței față cu dorințele Românilor din Turcia pe terenul bisericesc, amenințând convocarea conciliului pentru a declara ca schismatici pe Români din Turcia.

Apărarea școlilor noastre.

Sub acest titlu „Telegraful Român“ din Sibiu, de Joi, vorbind despre constăturile dintre Metropolitul Mețianu Episcopii N. Popea al Caransebeșului și I. Pap al Aradului în cestiunea proiectului de reformată școlară, despre care am raportat deja, ne spune, că arhierii au mai hotărit să se presente în corpore înainte de anchetă mai întâiu la ministrul Berzeviczy, apoi la ministrul-președinte Tisza, ca să le comunice ambilor îngrijirile și temerile față cu noul proiect. Eată ce raportază despre acesta „Tel. Român“:

La acea ocașiune Escelența Sa d-l arhieriscop și metropolit *Ioan Mețianu* a adresat d-lor miniștri o vorbire, cam de următorul cuprins:

„Representanța bisericii noastre, convingându-se, că proiectul de lege pentru reformarea învățământului public popular, care vine pus sub pertracțare în ancheta convocată pe ziua de mâne, este forțe jignitor pentru biserică și școlă noastră, ne-a provocat pe noi, corpul episcopesc, să venim la Escelența Ta și să Te rugăm, să binevoesci a ne acorda un termen mai lung, pentru a ne pute espune și arăta în special și în soris îngrijirile pe cari ni-le causază acel proiect de lege, și a motiva mai pe larg cererea noastră pentru delătura a celora. La cererea acesta de prelungire a termenului ne șilesc împrejurarea, că de-oparte proiectul de lege l'am primit numai cu câte-va zile mai înainte și numai într'un exemplar, astfel deci nici nu l'am putut comunica colegilor episcopii, er de altă parte, că după-ce proiectul, cu motivarea ce i-se face, este forțe voluminos, nu am avut nici timpul fisic să-l studiez cu atențiunea și intensitatea recerută. Doresc de alt-cum să asigur pe Escelența Vóstră, că noi nu suntem în contra învățării limbii maghiare, der vrem, ca acesta să nu se facă în contul celor-lalte obiecte de învățământ“.

Escelența Sa, domnul ministru de culte și instrucțiune publică, *Berzeviczy*, a rêspons cam următoarele:

„Iau cu plăcere la cunoscință declarațiunea Escelenței Tale, că nu sunteți în contra învățării limbii maghiare în școlile populare. Doresc să vă liniștesc, că nu voesc să ating întru nimica caracterul național, nici al Românilor, nici al Sêrbilor, ori al altor naționalități. Nu mă identific nici eu întru tóte cu textul proiectului, care, cum se scie, nu este proiectul meu, ci al referentului anchetei. Mă identific însă cu ideea fundamentală a proiectului, după care, precum avem o patrie comună, așa să avem, pe lângă alte limbi, și o limbă comună pentru cetățeni, căci rezultatul obținut în curs de 25 ani de când s'a introdus adică legea de la 1879, referitoare la învățarea limbii maghiare în școlile populare, nici pe departe nu corêspondere postulatelor legii. Tocmai de aceea am chiămat la ancheta de mâne și pe reprezentanții confesiunilor, voind să aud părerile tuturor. Te rog să te presinți și Escelența Ta la anchetă și acolo să-ți espuni vederile. Am dispus aume, să avem și stenografi, cari să noteze esact reflexiunile ce se vor face, pe cari le voi comunica apoi și Escelenței Tale spre orientare“.

După aceea prelații bisericii ortodoxe române s'au prezentat și la Esc. Sa domnului ministru-președinte, conte *Tisza István*, unde a vorbit tot Escelența Sa Arhieriscopul și Metropolitul *Ioan Mețianu*,

er rêsponsul dat a fost cam analog cu al domnului ministru de culte și instrucțiune publică.

Dela tinerimea română din Viena.

Viena, 31 Maiu st. n.

Tinerimea română vienesă desfășură o viuă activitate în contra ordinațiunii rectorului universității din Budapesta, a d-lui *Gustav Heinrich*. Avisând tinerimea din Viena tóte centrele unde se află studenți români despre fapta neumană a rectorului, care judecând după nume se numără și el între cei ce și-au părăsit ne-mul din care au eșit, studenții români din Viena au ținut o adunare, la care au participat și studenții italieni și slovaci.

S'a luat decisiunea a înainte atât rectorului, cât și ministrului de instrucțiune unguresc un protest în formă de memorandum, redactat în limba română și franceză, prin care cu argumente istorice se va combate punctul de vedere al șovinismului. Tot-odată s'a decis a se lansa o aderență pentru asupriții și prigonitiții studenții români, aderență ce a fost semnată și de studențimea italiană. Eată șagiile mai marcante din această aderență:

„Dacă încununați mormântul lui Avram Iancu, sunteți înfundați în temnițe.

„Și dacă vă bănuiesc, că vreți să vă plecați și voi genunchii la mormintele eroilor omenimii, cari sunt sânge din sângele vostru, sunteți amenințați cu relégare închisóre și nimicirea viitorului vostru.

„Eată cum Alma Mater, în loc să formeze caractere neșovăitoare, să respândescă lumina sciinței, și-a schimbat menirea, cêrcă să ngenuncheze tot ce e nobil și vrednic de admirat, și cum astăđi vré să formeze firi de trădători și lași.

Greșit alesu-și-au adversarii nêmului nostru, poporul pe care cu infiricării voesc să-l rupă din lanțul istoriei naționale.

Greșit alesu-și-au adversarii nêmului nostru tinerimea acestui popor s'o facă să-și uite de providențiala chemare și datorie națională.

Ceea-ce este scris în inimele noastre, nu baionete, nu opriri de ale rectorilor, mórtea singură póte șterge nêmi și libertate!

Să ne stringem rëndurile, fraților, să ne stringem rëndurile, aprópe inimă lângă inimă, suflet lângă suflet.

Și dacă forța brutală vă împedecă să vă faceți datoria, să ngenunchiați la locul de vecinică odihnă a marelui Ștefan, — aprindeți Români făclie de jertfă la căminele vóstre, închinați-vă încet în sufletele vóstre geniului națiunii române și ca un fior se va desprinde rugăciunea de la om la om — și toți vom simți vraja că suntem frați.

Tinerimea academică română și italiană din Viena, protestează dimpreună cu voi contra violării libertății academice. — Fiți tari și cu credință în sfințenia cauzei noastre!

Las acum să urmeze scrisórea memorială, ce a adresat-o tinerimea întrunită la Viena cătră rectorul universității din Budapesta *Gustav Heinrich*:

Magnificență!

Poporul român se pregătesce să serbeze în 16 Iulie 1904, cei 400 de ani trecuți dela mórtea vovodului *Ștefan cel Mare și Bun*, domnul Moldovei. Prin această serbare, poporul românesc își reaminteste unele din cele mai gloriose pagine ale istoriei sale, în care în decurs de 47 ani, prin 34 bătălii, marele domn rês-pân-

Anunț de licitație.

In 20 și 21 Iunie st. n. a. c. se va vinde cu licitație în localul casei de Zälóge, dela órele 8—11 a. m. și dela 2—4 óre p. m. **obiectele amanetate** în luna lui Aprilie și Maiú 1903, până inclusive cu nr. 8920—1903, a căror termin a expirat și nu s'au rescumpărat.

Obiectele cari se vor vinde sunt: Giuvaericeale, Clasornice de aur și argint și alte scule de aramă, Cióie, Cositor, flanelle, haine bărbătesci și femeiesci, Cisme, ghete și altele.

Vândarea se face cu bani gata.

Răscumpărarea séu inoirea amanetelor se póte face numai cu o și înainte de licitație.

În ziua vândării cu licitație nu se permite nici într'un chip a preluigi amanetarea.

Brassó, 4 Iunie 1904.

Oficiul casei de amanete din Braşov.
1—3.(1873)

Conținutul următorilor articoli higienici sunt întrebuințați de cei mai renumiți profesori și medici, și sunt declarați de **forțe bunl.**

Senegin contra tusei, reuşelii, dureri de piept, ofitei, tusei măgărești, catarului, astmei, greutății de respirat, lungórei și tusei secl. Vindecă sigur și repede. — Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Capsic unsóre contra durerii de óse, podagreii, reumatismului recelilor, durerilor de cap, de dinți și nervi, precum și scriniturilor. Cele mai îmbătrinite bóle le vindecă. — Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Centarin contra morburilor de stomach, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, grétá și vomare, sgirciurile cele mai grele, Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. — Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Kaliodsarsapari mijloc escelent pentru curățirea rășirii sângelui la sifilis, morburile tineretelor. — Prețul 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons închiderea scaunului e cauza durerilor morburi, precum palpitatea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de încheierea scaunului, numai decât se comandez Laxbonbons, zaharele purgative, plăcute și dulci la gustat. — Prețul 1 corónă.

Faceți încercare despre ori-ce articol și Vê veți convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Budapestbékásmeqyer nr. casei 39.

La AMERICA

mare **reducere de prețul călătoriei** dela **VIENA la New-York** prin **ROTTERDAM** cu **întreținere Cor. 155.—** Fie-care călător la America este liber în alegerea drumului.

Pentru asigurarea locului sé se trimită **20 coróne** la

HOLLAND—America—Linie,
Wien, IV, Wiednergürtel Nr. 16.
4—10.1861.

STABILIMENT de CURĂȚIRE din VIENA

WIEN, II/6 Kaisermühlendamm 89/91. **Telephon nr. 19294.**

Despărțământul I.

Aranjament pentru curățirea Garderobei de bărbați, dame și copii.

Despărțământ II.

Văpsitorie pentru Garderobe (desfăcute séu nedesfăcute).

Despărț. III.

Aranjament a curățirii de covóre.

Despărț. IV.

Spălătorie cu abur.

Despărț. V.

Curățire fină.

Despărț. VI.

Spălătorie de gardine, dantele și Văpsitorie.

Despărț. VII.

Aranjament de apretură și decatir.

Despărț. VIII.

Curățire și văpsire de piele, pentru mănuși, pantofi de bal, obiecte fine de piele etc.

Despărț. IX.

Curățire și văpsire de pene, de împodobit de tot felul.

Despărț. X.

Aranjament de impregnant de tot felul de stofe contra apei și foc.

REPARATURI mici se fac gratis, mai mari cu prețuri foarte ieftine.

Cel mai apropiat loc de primire la Domni:

Wolfgang, Schütz și Fii,
Braşov.

Novitate.

MAGAZIN DE HAINE

Novitate.

pentru bărbați și băeți.

Subscrisul are onóre a aduce la cunoscinta Onor. public, că mi-am mărit magazinul meu cu bună reputație, de confecțiuni pentru dame

GOLDMAN N. P.

cu un magazin de

haine bărbătesci, de băeți și copii,

coréspundător cerințelor moderne, pe care l'am instalat în

Piața, Șirul inului în palatul lui Czell.

Prețurile cele mai ieftine.

Pui la dispoziția On. public esecutarea cea mai bună și efectuarea cea mai solidă.

Principiul meu este, eu câștig puțin sé fac vândare mare.

Rugându-mé de o cercetare număróasă, rămân

Cu totá stima

GOLDMAN N. P.

magazin de haine bărbătesci, de băeți și copii (palatul Czell).

Nr. 22—1904.

Licitație Extraordinară.

Prețiose obiecte rămase nevândute din licitațiile de mai nainte, precum: Clasornice de argint și de aur pentru bărbați și dame, Inele: de aur, Cercei de aur etc. se vor vinde în **6 Iunie 1904** dela 8—12 óre după améđi în localul oficiul casei de amanete din Braşov, cu licitație, la care sé invitá toți amatorii.—

Prețurile reduse la licitație.

Brassó, 18 Maiú 1904.

Oficiul casei de amanet din Braşov.

Fabrica c. r. priv. de **Maşini și Motore, BRAUNER & KLASEK Succ.**

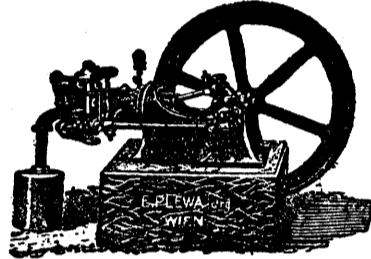
IGN. EMIL LEWA—Viena.

Representanța generală și deposit.

B. Dénes, Budapesta,

VI, Váci kórut 61. sz.

MOTORE de Vapor, Gaz, Benzin, Petrolin, 2—100 HP. Locomobile-Petrolin 2—25 HP. Instalație de gaz sugative. (putere de cal (HP.) costá 2—3 bani pe órá. — Construcția cea mai modernă. — Forța motrice, cea mai bună și ieftina. — Cel mai ieftin izvor de aprovizionare.

Se acceptéză reprezentanți solidi n provincie. Pețuri curente gratis și franco.

CU Cluj / Central

Fie-care familie

an trebui sé folosească în propriul ei interes numai

Cafeaua Kneipp de maltă a lui Kathreiner

ca adaus la cafeaua, ce bea în fie-care zi.

P. T.

Avem onóre a Vê atrage atențiunea, că de acuma începând depositul principal pentru Transilvania al Magazinului de cafea Julius Meini din Viena cu prăjitorie proprie, după cel mai nou sistem se aflá sub firma:

JULIUS MEINL

în Braşov,

Tîrgul Inului nr. 31—33.

Vê rugám, să binevoiti a ne onóra cu comandez D-vóstre.

Cereti catalogul de preturi!

Marché de apărare

